

ΔΟΚΙΜΙΟΝ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ
ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΙΣΤΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΟΚΙΜΩΤΕΡΑ ΤΩΝ ΒΟΗΘΗΜΑΤΩΝ

ΕΚΠΟΝΗΘΕΝ

ΥΠΟ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ Ι. ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΥ

διδασκαλοῦ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων

ΕΚΔΙΔΟΝΤΟΣ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Γ. ΒΟΥΤΖΙΝΑ.

ΤΟΜΟΣ Β΄.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1903

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΔΟΚΙΜΙΟΝ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ
ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ
ΤΩΝ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΗΓΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΟΚΙΜΩΤΕΡΑ ΤΩΝ ΒΟΗΘΗΜΑΤΩΝ

ΕΚΠΟΝΗΘΕΝ

ΤΟΥ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ Ι. ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΥ

διδασκάλου τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων

ΕΚΔΙΔΟΝΤΟΣ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Γ. ΒΟΥΤΖΙΝΑ.

ΤΟΜΟΣ Β΄.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Η. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1903

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΣ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Ὁ Β'. οὗτος τόμος ἐτυπώθη μακρὰν εὐρισκομένου τοῦ συγγραφέως, ὥστε ἂν παρεισέφρησαν λάθη ὁ ἀναγνώστης δέον νὰ εἶναι ἐπιεικής.

Τὸν ἐν τέλει ἀναλυτικὸν πίνακα τῶν περιεχομένων συνέταξεν ὁ ἐκ τῶν βραβευθέντων ἐν τῷ γλωσσικῷ διαγωνισμῷ τοῦ ἔτους τούτου, διὰ τὰ φιγαλικά του, Κύριος Νικόλαος Βέης.

Τὴν παρατεθειμένην εἰκὸν τοῦ συγγραφέως ληφθεῖσα ἐκ φωτογραφίας εἶναι ὁμοιωτάτη.

Ὁ ἐκδότης.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ Ἰούλιον 1903.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ Β'. ΚΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΤΟΜΟΝ
ΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΔΟΚΙΜΙΟΥ

Μετά τὴν πρὸ ἰκανοῦ χρόνου γενομένην ἐκτύπωσιν καὶ δημοσίευσιν τοῦ Α'. τόμου τοῦ ἀνά χειρὸς Δοκιμίου προετιθέμενη νὰ προβῶ ἀμέσως εἰς τὴν ἔκδοσιν τούτου τοῦ Β'. τόμου, ἅτε ἔχων ἐτόλμην καὶ τούτου τὴν σύνταξιν. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐπηλήθευσε τὸ δὴ λεγόμενον: « Ἄλλαι μὲν βουλαὶ ἀνθρώπων, ἄλλα δὲ Θεὸς κελεύει ». Διάφοροι περιπέτεται τοῦ ἐκπονήσαντος ἐνέβαλλον αὐτὸν εἰς ἐνδοκασμὸν περὶ τῆς τύχης καὶ εὐμενοῦς ὑποδοχῆς τούτου τοῦ ἐκδοτέου τόμου, εἰ καὶ ὁ φιλόμουσος καὶ φιλογενῆς ἐκδότης, ὁ Κύριος Ἑμμανουήλ Γ. Βουτζινᾶς, ὁ καὶ τοῦ Α'. τόμου φιλότιμος ἐκδότης, ἀδιαλείπτως ἐπέμενεν, ὅπως μὴ ἀναβληθῆ ἑξαετέρω ἢ ἀπαραίτητος συμπλήρωσις τῆς ἐκδόσεως τοῦ πονήματος.

Ἐν τούτοις τὸ πῆγμα οὐδαμῶς ἐζημιώθη αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἐκ ταύτης τῆς μακρᾶς ἀναβολῆς τῆς ἐκδόσεως τοῦ Β'. τόμου. Ἐν τῷ μεταξὺ διεσκευάσθη καὶ συνεπληρώθη πολλαχῶς ἐπεξεργασθὲν διὰ παραβολῆς πρὸς πλεῖστα παράλληλα χωρία ἀρχαίων ἐλλήνων καὶ λατίνων συγγραφέων καὶ ἄλλων ἐπιγραφικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν μνημείων, ἔτι δὲ καὶ διὰ τινων ὀρθοτέρων ἐρμηνειῶν κειμένων καὶ γεγονότων καὶ διὰ προσθήκης νεωτέρων μαρτυριῶν καὶ κρίσεων.

Καὶ διάταξεν μὲν καὶ ἀνάπτυξεν τῶν ποικίλων ζητημάτων ἠκολούθησα τὴν αὐτήν, ἣν καὶ ἐν τῷ Α'. τόμῳ, ὡς καὶ τὴν γλωσσ-

οικὴν ἐκθεσιν αὐτῶν, κατὰ τε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν παραλληλισμόν. Ἄλλὰ περὶ τῆς γλωσσικῆς ἐκθέσεως ἰδίως ὀφείλω ἐνταῦθα νὰ σημειώσω, ὅτι οὔτε θεματογραφίαν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐπετήδευσα (ἦτις ἄλλως τε ἔμελλεν εἶναι λίαν διάφορος), οὔτε τὴν ὁμαλωτέραν πλοκὴν τῆς ὅσον ἔνεστιν ἀναλυτικωτέρας καὶ ἀσφαλεστέρας φράσεως τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς καὶ τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν ἀποφεύγω, μόνον τὴν λίαν χαλαρὰν καὶ ἄνευ ἀνάγκης πολυποικίλον διὰ περιπτώων ἀναλύσεων καὶ σχοινοτενῶν προτάσεων τε καὶ πολυσυλλάβων λέξεων ἐκ συστήματος ἀποφεύγω, ὅπου ἦν εὐκόλως δυνατὴ ἢ ἀντικατάστασις γνησιωτέρας καὶ συντομωτέρας, καὶ διὰ τοῦτο σαφεστερας, ἔτι δὲ καὶ κανονικωτέρας κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἑλληνικῆς φράσεως καὶ συντάξεως τῶν τε προτάσεων καὶ περιόδων.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ νομίζω, ὅτι αὐτὴ ἡ φύσις τοῦ πονήματος, ἦτις ἀπαιτεῖ οὐχὶ μόνον πραγματικὴν ἐκθεσιν, ἀλλὰ καὶ ὄρους εὐχρηστικούς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ βίῳ, καὶ δὴ, ὅπου ἀνάγκη, καὶ ἐρμηνείαν αὐτῶν, ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρέωσιν τῆς παραθέσεως πολλῶν καὶ ἐνίοτε ἐκτεταμένων χωρίων πρὸς τὴν κατανόησιν αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἡ χρῆσις διαφόρου γλωσσικῆς ἐκθέσεως ἔμελλε παραβλάπτειν τὴν ἀρμονίαν τοῦ ὅφους.

Ἐτι δὲ φρονῶ, ὅτι οὐδαμῶς ὀφείλομεν ῥίπτειν τὰ ὄπλα καὶ λιποτακτεῖν ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν ἐθνικῶν γραμμάτων διὰ τὰς ἀναποφεύκτους ἀτελείας καὶ ποικιλίας τῶν περὶ αὐτῶν πονημάτων, ἀλλὰ θαρρόντως ἀποδυνάμεθα εἰς τὸν καλὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα, μὴ περιοριζόμενοι μόνον εἰς ἀμοιβαίας κατακρίσεις, ἐλπίζοντες ἐν τοιαύτῃ ἀμίλλῃ αἰείποτε πλείονα τελειοποίησιν καὶ οὕτω πλείονα οὐσιώδη ἐθνικὴν τροφήν καὶ ἐξευγενισμόν τῶν ἐχόντων ἀνάγκην τούτων.

« Θαρρεῖν χρῆ... τάχ' αὔριον ἔσσει' ἄμεινον ».

X. I. ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΣ

Ἐγγραφοὺν ἐν Ὁδησῶ τῇ 29 Μαρτίου 1903

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΚΠΟΝΗΣΑΝΤΟΣ
ΤΟ ΑΝΑ ΧΕΙΡΑΣ ΒΙΒΑΙΟΝ

Τὸ Καπέσοφον εἶναι χωριστάτη κομόπολις τῆς ἐπαρχίας Ζαγορίου τῆς Ἠπείρου.

Ἐν ταύτῃ ἐγενήθη τῇ 8ῃ Ἰανουαρίου 1832 ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος συγγράμματος Χαραλάμπης Ἰωάννου Βουλόδημος. Τῇ δὲ 28 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς βαπτισθεὶς ἔλαβεν ἐκ τῆς κολυμβήθρας τὸ ὄνομα Χαραλάμπης ἐκ τοῦ τῇ 10 Φεβρουαρίου ἐορταζομένου Ἁγίου, τοῦ τιμωμένου ὡς ἀλεξικάκου ἀπὸ τῆς πανώλους.

Ἡ πατρικὴ οἰκία, ἐν ἣ διήρνεσε τὴν παιδικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν, περιετοιχίζετο ὑπὸ κήπων καὶ ἀγρῶν ἐν τοῖς κόλποις δὲ τῆς θελκτικῆς ταύτης φύσεως ἐπέστη δι' αὐτὸν ὁ καιρὸς τῆς πρώτης εἰς τὸ σχολεῖον τῆς κομοπόλεως φοιτήσεως, ἣτις διήρκεσε δύο ἔτη.

Ἐπειτα παρηκολούθησε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνοσταντῖνον, προσκληθέντα διδάσκαλον εἰς τὴν παραποιάμιον καὶ γραφικωτάτην τοῦ Ζαγορίου κομόπολιν Καλωτᾶν. Ἐκεῖ διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ ἐργάζοντο τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους ἐν τῇ εὐπρεπῇ οἰκοδομῇ τῆς Σχολῆς. τοὺς δὲ θερινοὺς μῆνας ἀνέβαινον μετὰ βιβλίων, γραφικῆς ὕλης καὶ προγεύματος εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς κλιτύος ἀμφίλαφεις καὶ σκιερὸς καστανεῶνας, ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ὁποίων ἐδίδασκον καὶ ἐδιδάσκοντο ἐκεῖ δέ, κατὰ τὸ διάλειμμα, καὶ προεγευμάτιζον. Μεταβαίνων δὲ ποτε ὁ Χαραλάμπης μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀπὸ Καλωτᾶν εἰς Καπέσοφον ἐπὶ ἡμῶνον παρ' ὀλίγον ἐπνίγετο εἰς τινα ἀπροσδοκῆτως σχηματισθέντα χεῖμαρρον, ἃν ἐργάται δὲν ἤλιεον αὐτὸν ἐντὸς τῶν συμπεπλεγμένων χειρῶν των.

Μετὰ τὴν διαμονὴν του εἰς Καλωτᾶν παρηκολούθησε τὸν προσκληθέντα εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ἁγίας ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνοσταντῖνον, τῆς μεγαλοπρεπῶς ὑπὸ τῆς φύσεως κοσμηθείσης ταύτης πόλεως, ἐν ἣ ὡς ἐν παραδείσῳ, ἐσπούδασε δύο περίπου ἔτη, ἐπικαλούμενος διὰ τὴν ἔκτακτον νοημοσύνην του καὶ τὴν εἰς τὰ γράμματα ἐπίδοσιν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐκεῖ κρατούντων «Μικρὸς Διδάσκαλος». Ἀναχωρῶν δὲ ἐντεῦθεν

ἐχωρίσθη διὰ παντός τοῦ ἀδελφοῦ του Κωνσταντίνου, εἰς τὸ ἐξῆς μόνον δι' ἐπιστολῶν συνδεόμενος μετ' αὐτοῦ καὶ ἐπανήλθε πρὸς τοὺς γονεῖς. Διαμείνας δὲ δύο μῆνας παρ' αὐτοῖς μετέβη εἰς Ἀθήνας ὡς ὑπότροφος μαθητῆς τῆς ἀριστοκρατίας Ῥιζαρείου Σχολῆς, κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς συστάσεως αὐτῆς.

Ἄλλὰ καὶ ἐν Ἀσπιδίᾳ δὲν ἔλειπε κινδυνῶδες περιστατικὸν διὰ τὸν περίεργον καὶ φιλομαθῆ Χαβαλάμπην. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἣτις ὑπῆρξέ ποτε ἀγαπητὸν ἐνδιαίτημα καὶ ἡγεμονία Βυζαντινῶν δεσποτῶν, ὑπῆρχον, καὶ ἴσως ὑπάρχουσιν ἔτι, ἀρχιτεκτονικὰ μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα, ἰδίως ναοὶ (τῆς Ἁγίας Θεοδώρας, τοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τῆς ὁδηγητρίας, τῆς Μονῆς), μετόχια μοναστήρια. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν, ἰδὼν ἐν τῇ ἀντίπερῃ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ Βυζαντινῶν μετόχιον ἢ ἀγροτικὸν μέγαρον ἐπεχείρησε τὰ διαπεραιαισθῆ εἰς αὐτήν. Ἐὰν δὲ ἐγκαίρως δὲν παρετήρει τὴν ὀρμητικότητα τοῦ ποταμοῦ καὶ δὲν ἐπανήρχετο εἰς τὸ ἐξ' αὐτοῦ ἀνεχώρησε σημεῖον, θὰ ἐπνίγετο ἀφρεύκτως.

Ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας κατετάχθη εἰς τὴν Β' τάξιν τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς καὶ τελειώσας τὴν σειράν τῶν ἐν αὐτῇ μαθημάτων, ὑπέστη τόσον εὐδοκίμως τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος, ὥστε ἡ Α. Μ. διέταξε τὸν ὑπαοπιστὴν Αὐτῆς ὅπως λάβῃ ὑπὸ σημείωσιν τὸ ὄνομα τοῦ Χ. Βουλοδήμου. Τοῦτου δὲ ὠφελούμενοι οἱ τὰ μάλα ἐκτιμῶντες τοῦτον ἐκτελεσται τῆς Ῥιζαρείου Διαθήκης παρέστησαν αὐτὸν τῇ Α. Μ., ὡς ἄξιον ν' ἀποσταλῆ εἰς Γερμανίαν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν του. Τὸ περὶ τοῦτου διάταγμα ἐβράδυνε νὰ ἐκδοθῆ ἔμεινε δὲ ἀνεκτέλεστον, ὡς θὰ ἴδωμεν περαιτέρω.

Ἐν ἔτος περιπλέον παρέμεινε ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ, εἰς τὸ διάστημα τοῦ ὁποίου, ὅπως καὶ δύο καὶ ἥμισυ ἄλλα ἔτη ἐφοίτησεν εἰς τὰς Σχολὰς Φιλολογικὴν καὶ Θεολογικὴν τοῦ Πανεπιστημίου. Κατὰ τὰ τρία καὶ ἥμισυ δὲ ταῦτα ἔτη ἐδίδαξε προσκαλούμενος ὡς οἰκοδιδάσκαλος εἰς διακεκριμένας οἰκογενεῖας, ἑλληνικὰς τε καὶ ξένας. Ἐπιπροσεκαλεῖτο ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς συνεργασίαν πρὸς σύνταξιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν νομοσχεδίων τῆς Ι. Συνόδου, τῶν περὶ δογματικῆς ἐνώσεως τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Εὐθ. Καστόρχη πρὸς διορθωτικὰς ἐργασίας τῆς τότε ἐκτυπουμένης λατινικῆς γραμματικῆς αὐτοῦ.

Περατωθεισῶν τῶν σπουδῶν του ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐδέχθη τὴν

συστάσει τοῦ γεραροῦ καὶ περιωνύμου Γυμνασιάρχου Γ. Γενναδίου καὶ τῶν ἐξοχωτέρων καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου προταθεῖσαν αὐτῷ θέσιν διδασκάλου τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τῇ τότε καλουμένῃ Ἑλληγεμπορικῇ Σχολῇ Ὁδησοῦ, ἣς ἡ ἀρχαία φήμη ἦτο πανταχοῦ διαδεδομένη. Τῇ 8ῃ δὲ Μαΐου 1852, εἰκοσαέτης τὴν ἡλικίαν, ἐφθασεν εἰς Ὁδησοῦν καὶ, χωρὶς νὰ βραδύνη, ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ Σχολῇ.

Ἐν τούτοις ἐξεδόθη τὸ περὶ ὑποτροφίας του Βασιλικὸν Διάταγμα καὶ ὁ ἀναγγέλλων τοῦτο Γ. Γεννάδιος τὸν παρεκίνη νὰ δεχθῇ ἀναλαμβάνων νὰ πέρασῃ ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ εἰς Ὁδησοῦν. Ὁ Βουλόδημος δμοῦς προετίμησε νὰ μὴ εγκαταλείψῃ τὸ καλῶς ἤδη ἀρξάμενον ἔργον καὶ ἐπεδόθη ὀλοψύχως εἰς τὴν εὐσυνείδητον ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, διακρινόμενος διὰ τὸ εὐμέθοδον τῆς διδασκαλίας του καὶ τὴν καλλιπέειάν του. Ὑποστὰς δὲ τὰς νενομισμένας ἐξετάσεις ἐνώπιον τῆς ἀνωτάτης ἐν Ὁδησοῦ ἐκπαιδευτικῆς Ἀρχῆς μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας, ἀεγνωρῆσθη διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ἀριθμητικῆς ἐν τῇ Γ' τάξει τῆς Σχολῆς, διδάσκωντος ἐν τῇ Δ', τῇ ἀνωτέρᾳ, τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς Μιχαὴλ Παλαιολόγου.

Ὅτε δὲ οὗτος ἐτελεύτησε (1863), διορίσθη προσωρινὸς ἀντικαταστάτης αὐτοῦ ὁ Βουλόδημος καὶ, κατόπιν ὑπομνήματος, ὁ παρουσίασε τῇ Ἐφορείᾳ τοῦ 1863-1867 πρὸς μεταρρυθμίσειν καὶ τὴν δυνατὴν βαθμιαίαν συμπλήρωσιν τοῦ τε διδακτικοῦ καὶ παιδαγωγικοῦ κλάδου τῆς Σχολῆς, ἣ ἠηθῆσα Ἐφορεία τῆς Ἑλληγεμπορικῆς Σχολῆς ἀνέθεσεν αὐτῷ πρῶτον μὲν προσωρινῶς καὶ ἐπ' ἀόριστον τὴν διδακτικὴν καὶ παιδαγωγικὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς, εἶτα δὲ διὰ τακτικοῦ συμβολίου ἐπὶ τριετίαν, ἐπιδεκτικοῦ ἀνανεώσεως.

Ἡ δὲ Ἐφορεία τοῦ 1867-1870 ἐπεφόρτισεν αὐτὸν ν' ἀναδιοργανώσῃ τὴν Σχολήν, ἐν ἣ ἐπεκράτουν ἀκόμη πεπαλαιωμέναί μίθῃδοι παιδαγωγίας καὶ διδασκαλίας. Τὸ δυσχερὲς τοῦτο καὶ ἐπιπονώτατον ἔργον ἔφερεν ἐπιτυχῶς εἰς πέρας ὁ Βουλόδημος (*). Ἐπὶ ἔτη δὲ ἐφηρημόσθη ὑπ' αὐτοῦ τὸ νέον σύστημα ἀπροσκόπως.

Ἀλλὰ παρὰ πάντα ταῦτα, ἡ Ἐφορεία τοῦ 1874-1877, ἀγνοῦσά διὰ τὴν ἐνόμισεν ὀρθὸν νὰ προσκαλέσῃ νέον διευθυντὴν ἐξ Ἑλλάδος τὸν Κύριον

(*) Ἴδὲ σ. 73 κ. ἑ. τοῦ βιβλίου του « Πρώτη πενηντοετηρίς τῆς ἐν Ὁδησοῦ Ἑλληγεμπορικῆς Σχολῆς 1817-1867, ἐν Ὁδησοῦ, 1871.

Ἰωάννην Παντούρη, παραμέναντος ὁμοως τοῦ Βουλόδημου ἐν τῇ προτέρᾳ θέσει αὐτοῦ ὡς καθηγητοῦ τῶν Ἑλληνικῶν. Ἀλλά, μετὰ ἐν και ἡμῖσιν ἔτος, παραιτηθέντος τοῦ Κυρίου Παντούρη ἀνεκλήθη ὁ Βουλόδημος εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς, ἐν ἣ παρέμεινε μέχρι τῶν θερινῶν διακοπῶν τοῦ 1881.

Μετὰ δὲ τὰς διακοπὰς ταύτας ἠσθάνθη πάλιν ἢ τότε Ἐφορεία τὴν ἀνάγκην μεταβολῆς καὶ προσεκάλεσεν ἄλλον Διευθυντὴν μὲ ἡχηροὺς τίτλους. Ἐπαρέλαβε δὲ πάλιν ὁ Βουλόδημος τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν ἀπλοῦ διδασκάλου, δι' ἀνοίκειον ὁμοως τρόπον συμπεριφορᾶς τοῦ νεήλυδος πρὸς αὐτόν, καθῆκον ἐνόμισε νὰ δώσῃ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ.

Ἀλλά τοῦτο δὲν ὑπῆρξε τὸ τέλος τῆς διδασκαλίας του ἐν τῇ Ἑλληνεμπορικῇ Σχολῇ καθότι τὴν 28 Αὐγούστου 1885 προσεκλήθη ὅπως ἀναδεχθῆ τὴν παράδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν ἐν τῇ Γ'. τάξει καὶ τὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας ἐν τῇ Δ'. Διδάξας δὲ μέχρι τῆς 13 Αὐγούστου 1888 ἀπελύθη καὶ ὁμοως ὁ ἀπολυθεὶς οὗτος διδάσκαλος μεγάλως ἐξετιμῶτο ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων καὶ ξένων λογίων καὶ ἐπιστημόνων, ὧν πολλοὶ καὶ ἐπεζήτησαν τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐν ζητήμασι ἀναφερομένοις εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἢ εἰς τὴν ἐρμηναίαν δυσλήπτων χωρίων Ἑλλήνων συγγραφέων.

Ἡ δικαιοσύνη ἐπὶ τέλους, ἔπαισε ἀποστρέφουσα τὸ πρόσωπον ἀπὸ τοῦ ὀφελίμου καὶ χαλκεντέρον τούτου ἐργάτου τῶν γραμμάτων. Κατὰ τὸ ἔτος 1890 ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν δικαιοῦχων τῆς ἐν Ὀδησοῦ Ἑλληνικῆς τῶν ἀρρένων Σχολῆς (τῆς πρώην, δηλαδή, Ἐμπορικῆς Σχολῆς), κατόπιν ἀναφορᾶς 40 καὶ ἐπέκεινα δικαιοῦχων ταύτης ἐπήφρισε ὁμοφώνως νὰ διορισθῆ ὁ πρῶην διδάσκαλος Χ. Βουλόδημος ἐν τῇ Σχολῇ, κατὰ τὴν ἐγκρίσιν τῶν Ἐφόρων, μετ' ἐτησίου μισθοῦ 900 ρουβλίων· εἰς ἑτέραν δὲ Γενικὴν Συνέλευσιν, προεδρευομένην ὑπὸ τοῦ Ἐξοχωτάτου Λεωνίδα Σταμέρωφ ποτὲ μαθητοῦ τῆς Ἑλληνεμπορικῆς Σχολῆς, προσετέθησαν ἔτι ρούβλια 300, ἴτοι τὸ ὅλον ρούβλ. 1200 κατ' ἔτος, ἀλλὰ διὰ βίου.

Ἡ ἀκριβὴς ὁμοως καὶ εὐσυνείδητος ἐκπλήρωσις τῶν διδασκαλικῶν καθηκόντων του δὲν ἠμποδίζε τὸν Βουλόδημον νὰ ἀσχολῆται εἰς συγγραφὴν βιβλίων καὶ διατριβῶν φιλολογικῶν ἐν οἷς καὶ τὸ προκείμενον Δοκίμιον, εἰς ὃ ἀφιέρωσε 10 καὶ πλείονα ἔτη τοῦ βίου του, καὶ εἰς μεταφράσεις δοκίμων συγγραφέων. Μακροσκελέστατος ὁ κατάλογος τῶν

ἔργων του τῶν πλείστων διατελούντων ἐν χειρογράφῳ. Τὰ τυπωθέντα εἶναι :

Ἡ πρώτη πεντηκονταετηρίς τῆς ἐν Ὀδησσῷ Ἑλληνοεμπορικῆς Σχολῆς (1817-1867). Ἱστορικὴ ἔκθεσις μετὰ πειστηρίων ἐγγράφων. Ἐν Ὀδησσῷ 1871 εἰς 8ον.

Σχέδιον Κανονισμοῦ τῆς ἐν Ὀδησσῷ Ἑλληνικῆς Φιλανθρωπικῆς Ἑταιρείας.

Πούσκη, Ἀλεξ. Σεργ. — Ποιήματα. Ἐκ τοῦ ἐμμέτρου ρωσικοῦ ἐξελληνισθέντα ἐν πεζῷ λόγῳ. Ἐν Ὀδησσῷ, 1888, εἰς 8ον.

Κ. Ρ. Συλλογὴ ποιημάτων, κατὰ ρυθμὸν τοῦ πρωτοτύπου ἐξελληνισθέντα. Ἐν Ὀδησσῷ, 1895, εἰς 8ον.

Πούσκη, Ἀλ. Σεργ. — Εὐγένιος Ὀνέγην. Ἔπος ἐξελληνισθὲν ἐν πεζῷ λόγῳ. Ἐν Ἀθήναις 1899, εἰς 8ον.

Δοκίμιον περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων. Τόμος Α'. Ἐν Ὀδησσῷ, 1875, εἰς 8ον.

Τὰ δὲ χειρόγραφα ἀνέρχονται εἰς 51 περίπου τὸν ἀριθμὸν ὧν τὰ κυριώτερα ἴδε ἐν σελ. 102.

Δὲν πρέπει δὲ νὰ παραλείπω καὶ ἄλλο ἔργον αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦτο καθαρῶς ἐθνικόν. Ὁ ἄτολμος αὐτὸς διδάσκαλος πρῶτος κατώρθωσε νὰ πανηγυρισθῇ μεγαλοπρεπῶς ἡ 25 Μαρτίου ἐν συμποσίῳ ἐν ᾧ ἀντεπροσωπεύοντο ὅλαι αἱ τάξεις τοῦ ἐν Ὀδησσῷ Ἑλληνισμοῦ.

Τὸν Μάιον τοῦ 1902 συνεπληρώθη ἡ πεντηκονταετηρίς τῆς ἐν Ρωσσίᾳ διδασκαλίας αὐτοῦ. Περὶ ταύτης καταχωρίζω ἐνταῦθα δύο τινά· α) τὸ ὄραϊον ἄμα καὶ ἀληθὲς ἄρθρον τῆς ἐν Βουκαρεστίῳ ἐφημερίδος « Πατρίδος » ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 4/17 Μαΐου 1902 καὶ β) ἐπιστολὴν τοῦ φίλου μου Χαράλάμπου Βουλοδήμου γραφεῖσαν τὴν 20 Δεκεμβρίου 1902.

Τὸ ἄρθρον τῆς ἐφημερίδος « Πατρίδος ».

Τῇ 8ῃ Μαΐου συμπληροῦται πεντηκονταετία, ἀφ' ἧς ἀπεδύθη εἰς τὸ διδασκαλικὸν στάδιον καὶ ἔδρασεν ἑλληνικώτατα καὶ χριστιανικώτατα ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἐν Ὀδησσῷ ἑλληνικῆς νεολαίας, ὁ γηραιὸς καὶ ἐμβριθὴς διευθυντὴς καὶ διδάσκαλος τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς τῆς ἀδελφῆ κοινοῦ κ. Χαράλαμπης Ἰω. Βουλοδήμος.

Ὁ σεμνὸς μὲν ἀλλ' ὀνηρὸς οὗτος τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων λειτουργὸς, γεννηθεὶς κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1832 ἐν τῇ κωμοπόλει Καπεσόβω τοῦ Ζαγορίου, ἐποτίσθη τὰ πρῶτα νάματα τῆς παιδείας εἰς τὸ ἐν τῇ γενετείῳ αὐτοῦ σχολεῖον, μεθ' ὃ ἐφοίτησεν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Καλωτᾶς καὶ Ἀρτης. Τελειωποιηθεὶς ἐπὶ τέλους ἐν τῷ Ἐθνικῷ ἡμῶν Πανεπιστημίῳ, προσεκλήθη περὶ τὰ τέλη τοῦ 1852 εἰς τὴν ἐν Ὀδησοῦ ἑλληνεμπορικὴν τότε καλουμένην σχολήν, εἰς ἣν καὶ μεταβὰς ἀνέλαβε τὴν ἐν αὐτῇ διδασκαλίαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐου τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἦτοι ἀκριβῶς πρὸ ἡμίσεως αἰῶνος.

Ὅποῖον ὑπῆρξε τὸ θεάρεστον καὶ ἐθνικώτατον ἔργον τοῦ σεβαστοῦ διδασκάλου κατὰ τὴν διαρρέυσασαν ἔκτοτε πεντηκονταετίαν μαρτυροῦσι τοσαῦτος οἱ ἀνὰ τὴν Ρωσσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην διεσπαρμένοι καὶ εὐδοκίμοντες σήμερον ἐν τε τῷ ἐμπορίῳ καὶ διαφόροις ἄλλοις ἐπιστήμαις πολυάριθμοι μαθηταὶ τοῦ ἐμβριθεοῦς Ἑλληνοδιδασκάλου διατρανοῦσιν αὐτὰ τὰ πολυάριθμα διδακτικὰ καὶ φιλολογικὰ συγγράμματα, τ' ἀπορρέουσιντα ἐκ τοῦ πολυμαθοῦς καλάμου τοῦ ἀνδρός, τὰ μὲν πρωτότυπα, τὰ δὲ ἐκ μεταφράσεως περιωνύμων Γερμανῶν καὶ παντοδαπῶν διδασκάλων, τὰ μὲν ἐκδοθέντα πρὸς κοινὸν ὄφελος, τὰ δὲ ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ αὐτοῦ κεκλεισμένα εἰσέτι ἀνέκδοτα καὶ ἀναμένοντα ἵνα ἴδωσι τὸ φῶς, ὅπως καὶ τὴν ἐνεσιῶσαν μαθητιῶσαν νεολαίαν μνήσωσι τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης. Καὶ πράγματι, ἐξίσταται τις βλέπων ὅτι ἐν τῇ ρωσικῇ μεγαλονπόλει, τῇ νύμφῃ ταύτῃ τοῦ Εὐξείνου, ἥτις διεκρίθη ἀνέκαθεν ἐπὶ ἐμπορίῳ, ὑπάρχει Ἑλληνας, μὴ θηροῦν δόξαν καὶ φήμην, ὅστις ὅμως εἰργάσθη εἶπερ τις καὶ ἄλλος ἐπ' ἀγαθῶ τῶν ἑλληνοπαίδων, συγγράψας ἔργα λυσιτελέστατα. Καὶ μόνον διατρέχων τις τροχάδην τὸν κατάλογον τῶν τύποις ἐκδοθέντων καὶ μίπω ἐκδοθέντων συγγραμμάτων τοῦ κ. Χαλαλάμπους Βουλοδήμου, κατανοεῖ τί δύναται νὰ πράξῃ ἡ καρτερία καὶ φιλοπονία ἐνὸς ἀνθρώπου καὶ ποῖοι δέον νὰ ᾧσιν οἱ ἄνδρες, εἰς οὓς τὸ ἔθνος ἀνατίθῃ τὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων αὐτοῦ.

Συγχαίροντες θερμότατα τῷ κ. Βουλοδήμῳ ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ ἐθνωφελοῦς αὐτοῦ σταδίου, εὐχόμεθα ἐκ καρδίας αὐτῷ μὲν ὑγείαν ἀνθηρὰν καὶ ἀμετάπτωτον, ὅπως ἐπὶ νέαν σειρὰν ἐτῶν διεξαγάγῃ τὸ ἐθνικώτατον ἔργον του, τῷ δὲ ἔθνει ἵνα ἀναδείξῃ καὶ ἄλλους διδασκάλους ὡς τὸν ἐν Ὀδησοῦ σεβαστὸν πρεσβύτερον.

Ἡ ἐπιστολή:

Πρό τινων μηνῶν ἐμνημονεύθη εὐφρήμως ἐνταῦθα ἡ πεντηκονταετηρίς μου ἢ τῆς ἐν Ρωσσίᾳ ὑπ' ἐμοῦ διδασκαλίας τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐλησμόνησα τὰς πικρίας καὶ ἀντιδράσεις ὧν διηγεκῶς ἤμην ὁ σκοπὸς ἐκ μέρους ἀνθρώπων, οἵτινες, χάρις εἰς τὴν κοινωνικὴν θέσιν ἢ εἰς τὴν μόρφωσιν αὐτῶν, ὄφειλον νὰ συμπάθῳσι μᾶλλον πρὸς ἐμέ καὶ νὰ με ὑποστηρίζωσιν ἐπὶ κοινῷ ἀγαθῷ εἰς τὸ δύσκολον ἔργον τῆς στερεώσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ἐν τῇ ἀπεράντῳ ξένη ὁμοδόξῳ Ἀυτοκρατορίᾳ Ἑλληνισμοῦ. Ἄλλ' ἡ ἱκανοποίησίς μου σήμερον μόνον δύναται νὰ θεωρηθῇ πλήρης, σήμερον λέγω ὅτε χάρις εἰς τὸν εὐλακρινῆ καὶ σταθερὸν μετ' ἐπιγνώσεως φίλον, ὅστις ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ σεμνοῦ καὶ μετριόφρονος διδασκάλου τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων διείδε τὸν ἔνθερμον καὶ ζηλωτὴν τοῦ ἀκραιφνοῦς Ἑλληνισμοῦ, — εἰς τὸν πρόθυμον ἐκδότην, λέγω, καὶ τοῦ Β' τούτου τόμου, δύναμαι νὰ ἴδω τὴν συμπληρωθεῖσαν ἀποπεράτωσιν τοῦ μακροῦ καὶ ἐπιπόνου ἔργου μου, καὶ ταῦτοχρόνως, πέμπων ἐγκάρδιον ἀσπασμὸν πρὸς τὴν φιλιτάτην μοι Ἑλλάδα νὰ εἶπω ἐνδομύχως διὰ «ἀπέτισα μέρος τοῦ σκοπομένου καὶ σχεδιαζομένου πρὸς τὸν γνήσιον καὶ ἀθάνατον Ἑλληνισμὸν φόρου».

Εἰς ἀκμαίαν ἡλικίαν ὁ Χαγαλάμπης Βουλόδημος ἐντυμφεῖθῃ νέαν καλῆς ἑλληνικῆς οικογενείας, ἐξ ἧς ἀπέκτησε τέκνα, ἃ ἀνέθρεψε μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ Ἰούλιον 1903

Ὁ ἐκδότης

ΕΡΓΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ
ΧΑΡΑΔΑΜΠΟΥΣ Ι. ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΥ

Α'. Τὰ γραφέντα ἐν Ἀθήναις μέχρι τοῦ 1852.

Πανηγυρικός λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς ναῶ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου.

Ἰουλίου Καίσαρος. Περὶ τοῦ Γαλατικοῦ πολέμου καὶ Περὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Ἐκ τοῦ Λατινικοῦ.

Φ. Λακταντίου. Θεῶν διδασκαλιῶν βιβλία 7, ἐπίσης.

G. Stallbaum. De vita et scriptis Platonis, ἐπίσης.

Hase. Πραγματεία περὶ φιλοσοφίας ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ, συνεργαζομένων Δ. Μαυροφρύδου καὶ Ν. Ἀρώνη.

Πραγματεία περὶ φιλοσοφίας τοῦ Haym ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ἡμιτελής.

Β'. Τὰ γραφέντα ἐν Ὀδησσῶ ἀπὸ Μαΐου 1852 κ. ἐ.

Π ρ ω τ ὶ τ υ π α .

α). Φιλολογικά.

Ἐγχειρίδιον περὶ τῶν εἰδῶν τοῦ λόγου καὶ περὶ πλοκῆς λόγου (ὑφους).

Ἔργασια πρὸς παρασκευὴν ἐκδόσεως τῶν ἐξῆς ποιημάτων Γεωργίου τοῦ Ηισίδου:

α') Εἰς τὴν κατὰ Περσῶν ἐκστρατείαν Ἡρακλείου (στῆχ. 1093) τρίμετρον.

β') Εἰς τὴν γενομένην ἐξοδὸν τῶν βαρβάρων καὶ εἰς τὴν αὐτῶν ἀστοχίαν, ἥτοι ἐκθεσις τοῦ γενομένου πολέμου

εἰς τὸ τεῖχος τῆς Κωνσταντινουπόλεως μεταξύ Ἀβάρων καὶ τῶν πολιτῶν (στίχ. 541).
γ) Ἡρακλείας. ἦτοι εἰς τὴν τελείαν πτώσιν Χοσρόου, βασιλέως Περσῶν (στίχ. 471).

Ἡσίοδος καὶ Ἡσιόδειος φιλολογία.

Βιογραφία Ξενοφῶντος καὶ ἀνάλυσις τῶν ἐμπεριεχομένων τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ.

Βιογραφία Κοίντου Ὀρατίου Φλάκκου καὶ κρίσεις περὶ αὐτοῦ.

Βίος ῥητόρων: Δημοσθένους, Αἰσχίνου, Ἰσοκράτους, Λυσίου καὶ ἀνάλυσις διαφόρων λόγων αὐτῶν.

Βίοι Λουκιανοῦ, Πλουτάρχου καὶ Αἰλιανοῦ.

Βίοι Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου.

Ποικίλα: Ἐπιτύμβια, ἐπιγράμματα, ψήφισμα ἀρχαῖκόν.

Περὶ τῶν διαλέκτων, ἰδίως περὶ ἐπικῆς ἢ Ὀμηρικῆς.

Ὀλίγα τινὰ περὶ ἀρχῆς καὶ ἀναπτύξεως τῆς Λυρικῆς ποιήσεως.

Δραματικὴ ποίησις καὶ δραματικοὶ ποιηταί: Θέσπις, Χοιρίλος, Φρύνιχος, Πρατίνας, Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς, Εὐριπίδης καὶ δράματα τῶν τριῶν τούτων.

Ὀλίγα τινὰ περὶ ἐλεγειακῆς ποιήσεως: Καλλίνος, Τυρταῖος, Ἀρχίλοχος, Σιμωνίδης, Μίμνερμος, Σόλων, Θεόγνις, Φωκυλίδης,

Σύντομος πραγματεία περὶ ιστοριογραφίας καὶ ιστοριογράφων.

Σύντομος πραγματεία περὶ Σοφιστῶν: Ἀρχαιότεροι: Γοργίας, Πρωταγόρας, Πρόδικος, Ἰππίας. — Νεώτεροι: Δίων ὁ Χρυσόστομος, Ἀντώνιος Πολέμων, Ἡρόδης ὁ Ἀττικός, Ἀδριανὸς ἐκ Τύρου, Π. Αἴλιος Ἀριστείδης ἐκ Μυσίας, Λουκιανὸς ὁ Σαμοσατεύς.

Διάλογοι Ἑλλήνο-ρωσσο-γαλλο-γερμανικοί.

Ἔργασια πρὸς σύνταξιν ἀκριβοῦς Ῥωσσο-Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ κατὰ τὴν νεωτάτην ἐκδοσιν τοῦ δοκιμοτάτου Λεξικοῦ τῆς Ῥωσσοικῆς Ἀκαδημίας.

β). *Ἱστορικά.*

Σκελετὸς Βυζαντινῆς ἱστορίας.

Βιογραφία καὶ κατορθώματα Λάμπρου Κατσώνη.

Κατάλεξις τῶν Ἀττικῶν φυλῶν μετὰ τῶν δῆμων αὐτῶν
κατὰ τὸν Leake καὶ τὸν Ross.

γ). *Διάφορα.*

Ἑπόμνημα περὶ μεταρρυθμίσεως καὶ συμπληρώσεως τῆς ἐν
᾽Οδησσῶ Ἑλληνεμπορικῆς Σχολῆς (1858).

Σχέδια διαφόρων Κανονισμῶν τῆς ἐν ᾽Οδησσῶ Ἑλληνεμπο-
ρικῆς Σχολῆς.

Σχέδιον Ἐμπορικῆς ἐν ᾽Οδησσῶ Ἑλληνικῆς Σχολῆς.

Διάφοροι λογοδοσίαι κατὰ τὰς ἐπετείους ἐορτὰς τῆς ἐν
᾽Οδησσῶ Ἑλληνεμπορικῆς Σχολῆς.

Διάφορα συμπληρώματα πρὸς διδασκαλίαν τῶν στοιχειωδῶν
μαθηματικῶν: Περὶ λογαριθμῶν καὶ ἐκλογῆν ἀριθμητικῶν
προβλημάτων, περὶ ὀργάνων πρακτικῆς γεωμετρίας.

Μεταφράσεις.

Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.

1 Ἐγχειρίδιον λογικῆς κατὰ τὸν Drobisch.

2 Περὶ τοῦ αἰσθήματος τῆς φύσεως παρ' Ἑλλήνων κατὰ τὸν
W. Humbold.

3 Ἡ Ἑλλάς (Die Hellas von Wägener). Βιβλίον Α'.

4 Γρότ Ἑλληνικὴ ἱστορία. Βιβλίον Α'.

5 Ἀδόλφου Τρεντελεμβούργου. Φυσικὸν Δίκαιον. Τόμοι 2.

6 Σελιγγίου Κλάρα (μέρος).

7 Schiller καὶ Göthe. Ἑμμετρα μεταφράσματα μικρῶν ποιη-
μάτων αὐτῶν.

Πρὸς παιδικὴν ἀνάγνωσιν:

8α) Ἰωάννης ὁ μικρὸς Ἠπειρώτης, κατὰ τὸ γαλλικόν.
Jacques, le petit savoyard.

9β) Ὁ φίλος τῶν παιδῶν, βιβλίον πρὸς ἀνάγνωσιν τῶν παι-
δῶν (Der Kinderfreund).

Ἐκ τοῦ ρωσικοῦ

Ἡ ὑπὲρ τοῦ Τσάρου ζωή. Μελόδραμα.

Μ. Δ. Δοστογόσκη. Ἀπομνημονεύματα ἐκ τοῦ Νεκροῦ οἴκου.
2 τόμοι.

Γρηβογιέδωφ. Ἡ ἐκ τῆς φρονήσεως θλίψις. Κωμωδία· ἐν
πεζῷ λόγῳ καὶ ἑμμέτρως.

Γόγολ, Ν. Β. Ἔπος. Ταρὰς Βούλδας.

» Ὁ ἐπιθεωρητής. Κωμωδία.

» Αἱ νεκρὰ ψυχὰ ἢ Πάναι τοῦ Τσίτσικωφ. Ἔπος.
Τόμοι 2.

Λ. Ν. Τολστόι. Ἄννα Καρέννα. Μυθιστόρημα. Τόμοι 3.
